

Het Westen is het Beste (zoals in wetenschap, technologie en kunst)

Posted on 12 september 2020 by Frank Karsten en Karel Beckman

Tijdens een protestactie op de Amerikaanse Stanford Universiteit in de jaren tachtig eisten studenten de afschaffing van de westerse beschaving: “Hey, Hey, Ho, Ho, Western Civ (Civilization) Has Got to Go”, riepen ze. Eind jaren zestig stelde de feministische activiste Susan Sontag zelfs dat ‘het blanke ras de kanker is van de menselijke geschiedenis’ en dat het blanke ras – zijn ‘ideologieën en uitvindingen’ – het enige in de wereld is dat andere beschavingen ‘vernietigt’.

Afkeer van de Westerse beschaving is dus niet nieuw, maar is de afgelopen jaren heviger en algemener geworden.

Activisten stellen dat het onderwijs moet worden ‘gedekoloniseerd’, dat standbeelden van historische figuren moeten worden neergehaald en dat straten moeten worden hernoemd. Politici, leerkrachten en opiniemakers buitelen over elkaar heen om ze tegemoet te komen en te verkondigen hoe verderfelijk de Westerse maatschappij en westerse mensen zijn.

Schuldgevoel

We moeten ons schuldig voelen over ons verleden. Een VVD-premier stelt dat er sprake is van 'institutioneel racisme'. Emeritus-hoogleraar Gloria Wekker van de Universiteit Utrecht stelt in haar boek met de gelijknamige titel zelfs dat witte onschuld niet bestaat. Wanneer het gaat over kwalijke zaken als racisme, kolonialisme, uitbuiting, milieuvervuiling, oorlog en ongelijkheid, worden die bijna altijd geassocieerd met 'het Westen', zelden met andere culturen of landen.

Door de enorme hoeveelheid kritiek en de zelfkastijding van westerse leiders en intellectuelen denken velen onderhand dat er inderdaad iets structureel mis is met onze maatschappij en dat de westerse beschaving en geschiedenis bij uitstek gebaseerd zijn op uitbuiting en geweld. Je kunt wel stellen dat er sprake is van een Westerse identiteitscrisis.

Maar is het Westen echt zo slecht als wordt voorgesteld? Zelfkritiek is een goede eigenschap (een die buiten het Westen overigens veel minder vaak voorkomt). Geen samenleving is immers perfect. Maar een nuchtere analyse van wat het westen heeft voortgebracht zou moeten leiden tot een heel andere conclusie dan nu wordt getrokken. Het Westen heeft de wereld enorm veel goeds gebracht – en westerse idealen vormen voor het grootste deel van wereldbevolking nog altijd de beste hoop voor de toekomst. Misplaatste schuldgevoelens ondermijnen deze hoop.

Wetenschap en technologie

Het Westen is vele eeuwen lang toonaangevend geweest in kunst, wetenschap en technologie. De Amerikaanse socioloog Charles Murray deed een uitgebreide kwantitatieve analyse van encyclopedieën, handboeken en onderzoeken op het gebied van wetenschap en kunst. Hij concludeert in zijn boek *Human Accomplishment* dat 97% van alle significante, algemeen geaccepteerde prestaties van 1400 tot 1950 op het gebied van kunst en wetenschap bereikt is door mensen uit West-Europa en Noord-Amerika.

Op het gebied van biologie, sterrenkunde, geneeskunde, geowetenschappen, natuurkunde, scheikunde domineren de uitvinders en wetenschappers van Europese oorsprong. Newton, Einstein, Faraday, Archimedes. Hippocrates, Galileï, Edison, Tesla, Huygens, Darwin, Marie Curie, Copernicus, Pasteur, Crick en Watson,

Charles Babbage – je kunt nog heel lang doorgaan met het noemen van namen van grote geleerden, maar bijna allemaal komen ze uit Europa of Noord-Amerika. Zij hebben de menselijke kennis enorm vergroot en daarmee het leven van iedereen in de wereld enorm verbeterd.

Uiteraard hebben andere volkeren en continenten ook bijgedragen aan de groei van wetenschap en technologie, maar de Westerse bijdrage is overweldigend.

Stoommachine, Pasteur, Benz

De Industriële Revolutie die in de 18e eeuw in Engeland plaatsvond, onder andere dankzij de uitvinding van de stoommachine, leidde tot een spectaculaire stijging van de welvaart in Europa en later ook in de rest van de wereld naarmate de industrialisatie zich verspreidde. De ontdekking van het bestaan van bacteriën door Louis Pasteur leidde tot een enorme verbetering van de volksgezondheid. De gemiddelde levensverwachting van de Europeaan begon vanaf ongeveer 1800 gestaag te stijgen – wat nog nooit eerder was vertoond.

De uitvinding en verspreiding van elektriciteit die in Europa en Amerika begon is misschien wel de belangrijkste in de geschiedenis en heeft gezorgd voor een ongekende vooruitgang in de levensstandaard in de hele wereld. De Duitser Karl Benz vond in 1879 de tweetakt verbrandingsmotor uit die samen met zijn andere uitvinding, de auto, zorgde voor een enorme vergroting van de mobiliteit. Indirect hadden alle landen met olie hier voordeel van. Zonder Westerse technologie was die olie nutteloos in de grond blijven zitten.

Het mooie van kennis is dat je het kunt vermenigvuldigen door het te delen. Door toepassing van Westerse technologie trokken ook andere landen op in de vaart der volkeren. De Amerikaan Norman Borlaug, de vader van de 'Groene Revolutie', zorgde in de jaren vijftig en zestig voor baanbrekende vooruitgang in gewasveredeling, wat er mede voor zorgde dat landbouwopbrengsten verdrievoudigden. India, een land waar tot die tijd velen stierven door armoede en ondervoeding, veranderde door toepassing van Borlaugs inzichten zelfs in exporteur van graan. Borlaug wordt ook wel 'De man die een miljard levens redde' genoemd. Ook de moderne IT-revolutie – computers, internet, telefonie – die de wereld heeft getransformeerd, is grotendeels afkomstig uit het Westen.

Kunst

De westerse bijdragen aan de bouwkunst, beeldende kunst, schilderkunst, literatuur en muziek worden universeel bewonderd en bieden vele mensen in de wereld ontroering en verheffing. Het Westen gaf de wereld onder andere de klassieke muziek, met de ongeëvenaarde composities van Bach, Beethoven en Mozart, vele eeuwen van ongeëvenaarde schilderkunst, magnifieke paleizen en kathedralen.

Vanuit de hele wereld komen toeristen om zich te vergapen aan de Europese architectuur en stedenbouw – van de Amsterdamse grachtengordel tot de Florentijnse Duomo, de Sint-Pietersbasiliek in Rome, Versailles en honderden andere schitterende gebouwen en steden. Is er een ander continent dat zoveel culturele schoonheid biedt?

Wat precies de oorzaken zijn van de culturele, technologische en wetenschappelijke prestaties is niet met zekerheid te zeggen. De Griekse en Romeinse beschavingen staan aan de basis van de westerse cultuur. Het Christendom heeft veel invloed gehad, met zijn 'individualistische' boodschap dat ieder mens waardevol is.

Europese verscheidenheid hielp

De politieke fragmentatie van het Europese continent heeft hoogstwaarschijnlijk gezorgd voor meer dynamiek en meer mogelijkheden voor vrijheid dan in centraal geregeerde landen. De uitvinding van de boekdrukkunst, de ontwikkeling van de wetenschappelijke methode in de Renaissance, de vrije uitwisseling van ideeën, religieuze vrijheid (na lange strijd), de notie van individuele rechten die voor het eerst in het westen opgeld deed, het zijn allemaal bijzondere westerse verworvenheden die ongetwijfeld van invloed zijn geweest op wat het Westen heeft bereikt.

Westerse landen hebben zich uiteraard ook schuldig gemaakt aan gruwelijk geweld, repressie, slavernij, racisme en onderdrukking. Dat proberen wij geenszins te ontkennen. Het punt is: er is geen enkel land en geen enkele cultuur die dat *niet* heeft gedaan. De westerse prestaties en verworvenheden op het gebied van technologie, wetenschap en cultuur zijn echter een uniek geschenk aan de wereld.

En dat is nog niet het hele verhaal. Ook op maatschappelijk en politiek gebied heeft het Westen vele unieke prestaties geleverd. Daarover ***meer in deel twee van***

deze vierdelige serie.

De democratie voorbij

Democratie wordt algemeen beschouwd als het beste politiek systeem. Het wordt gezien als het toppunt van beschaving, de oplossing voor al onze maatschappelijke problemen, een idee dat in de hele wereld ingang moet vinden. Ten onrechte.[Meer informatie]

